

LET DIRKALIŠČA INDIANAPOLIS

Avtor: Vladimir Perkič

Konec maja letos beležimo 100 let od prve legendarne dirke – 500 milj Indianapolisa, ki je ob enem tudi najstarejše še obratujoče ovalno dirkališče na svetu. Prva dirka je bila na »spominski dan« dne 30. maja 1911.

Originalna ideja za izgradnjo ameriškega krožnega dirkališča je bila pridobljena direktno od konstrukcije takrat že delujočega ovalnega dirkališča Brooklands v Angliji. Carl Fisher, ustanovitelj in oče »Indianapolis Motor Speedwaya« si je leta 1907, ko je bival v Evropi, ogledal konstrukcijo takrat še ne dokončane ovalne steze v Surreyju. Po vrnitvi v domovino se je odločil za izgradnjo identičnega dirkališča.

V tistem času se je v Zvezni državi Indiana močno razvijala avtomobilska industrija, katere jedro je bilo skoncentrirano ravno v neposredni bližini Indianapolisa. Fisher in družabniki so zato pričeli z izgradnjo steze v obsegu 2,5 milje na omenjeni lokaciji, ki naj bi služila tudi kot preizkusni poligon za lokalne proizvajalce motornih vozil.

Otvoritev dirkališča je bila že v avgustu 1909, vendar so progo že po nekajdnevem obratovanju zaradi neprimerne podlage zaprli. Na vozišču je bil namreč nasut leš na utrjeno zemljo, ki je bil vzrok za nekaj tragičnih nesreč že v prvem tednu obratovanja. Ker je tudi Fisher predčasno končal svojo tekmovalno kariero v moto športu zaradi tragične nesreče, se je nemudoma odločil za rekonstrukcijo podlage vozišča. V 63 dneh so položili 3,2 milijona tlakovcev na vozno površino in jih utrdili..

Na prenovljenem in varnejšem dirkališču so ob vikendih potekala razna hitrostna tekmovanja že leta 1910, vendar brez vidnejšega komercialnega učinka. Le na »Spominski dan« se je zbralo več kot 50.000 gledalcev. Po sistemu »manj je več« so se lastniki odločili za organizacijo legendarne dirke 500 milj Indianapolisa, ki je bila izvedena prvič leta 1911.

Razpisan je bil tudi denarni sklad v višini 25.000 USD, od tega je prejel zmagovalec 10.000 USD. Za prvo dirko je bilo prijavljenih 46 vozil, od tega se jih je 40 uvrstilo po kvalifikacijski hitrostni preizkušnji 75 mph (75 milj na uro povprečna hitrost pri letečem startu, merjeno na razdalji ¼ milje). Vsa kvalificirana vozila so startala istočasno, po predhodno prevoženem krogu za varnostnim vozilom. Tovrstni start dirke je svojevrstna posebnost, ki se na tem dirkališču uporablja še danes. Kot je znano, je na večini evropskih dirkališč v uporabi t.im »handicap formula«, po kateri se za startne pozicije na dirki uporabijo časi iz treningov.

Prvi zmagovalec 500 milj Indianapolisa je Roy Harroun z vozilom Marmon Wasp, edini enosedeljnik, ki je celotno razdaljo prevozil v nekaj več kot šestih urah in 42 minutah. Prednost zmagovalnega vozila pred konkurenco, ki je vozila na dvosedeljnikih, je bilo prvič v Ameriki uporabljeno vzvratno ogledalo, ki je s pridom nadomestilo sovoznika – mehanika, ki je imel v dvosedeljnem vozilu nalogo opozarjati voznika na prehitvejoča vozila. Ostali vozniki so trdili, da je vzvratno ogledalo preveliko tveganje za varnost med dirko. Omeniti velja dejstvo, da so v Evropi v tem času bila v uporabi vzvratna ogledala kot dodatna oprema vozil, čeprav so ameriški mediji proklamirali omenjeno posebnost kot prvič uporabljeno.

Dirka je v vseh pogledih pomenila odziven uspeh, zato je lastnik podvojil finančni sklad nagrad za naslednje leto. Prva dirka je bila namenjena samo ameriškim vozilom, naslednja leta pa so dovoljevali udeležbo tudi evropskim proizvajalcem vozil, ki so triumfirali v tem času. Omeniti velja GP vozila FIAT, Mercedes, posebno pa Delage in Peugeot, ki sta na tej progi zmagovala izmenično nekaj naslednjih let. Dominacijo francoskih vozil je začasno prekinil Mercedes z nadimkom »Srebrni duh«, ki je zmagal z voznikom Ralphom de Palmom, ki je triumfiral leta 1915. V letu 1916 se na zmagovalni oder ponovno vrne GP Peugeot in voznik Dario Resta. Vozila Peugeot so bila v tistem času ena najnaprednejših, njihovi 4 valjni agregati so uporabljali dve odmični gredi v glavi motorja (2XOHC) in po štiri ventile na valj.

Ta koncept je Peugeot uporabljal že od leta 1912. V kasnejših letih je dirkališče v Indianapolisu dvakrat zamenjalo lastnike, družina Hulman pa ga upravlja še danes.

Zgodovina dirkališča je zelo nazorno prikazana v istoimenskem muzeju, ki je bil odprt leta 1976. V njem je razstavljenih preko 30 dirkalnikov, ki so okusili zmago na legendarnih dirkah 500 milj. Med njimi tudi enosedeljnik Marmon WASP, prvi zmagovalec iz leta 1911.

Povzeto po »The Automobile«